MS

Effectiviteit en het aanzien van de Nederlandse krijgsmacht

Dat een goed imago onontbeerlijk is voor het aan de man brengen van een produkt, is een ervaringsgegeven dat vrijwel iedereen kan beamen. Met een slecht imago wordt immers geen produkt of dienstverlening aan de man gebracht, zelfs niet als het produkt een excellerende innerlijke kwaliteit bezit.

Ook de krijgsmacht kan zich niet aan bovenstaande wetmatigheid — geloofwaardige effectiviteit vereist goed aanzien — onttrekken. Het is alom bekend dat de eerste doelstelling van de NAVO „het behoud van de vrede" is; een doelstelling die wordt gerealiseerd door het aanhouden van een „zichtbare en geloofwaardige afschrikking" tegen verschillende soorten en niveaus van bedreiging. Die oorlogvoorkomende strategie veronderstelt een Defensieapparaat en de wil om dit apparaat in te zetten die boven elke twijfel verheven is.
Voor wat het Defensieapparaat betreft vereist dat voor zijn taken berekend personeel en voldoende modern en bruikbaar materieel. De immateriële factor — de inzetbaarheid van de militair en de maatschappij als geheel — komt tot uiting in woord en geschrift. Een potentiële tegenstander moet niet luchthartig menen dat zijn agressie onbeantwoord blijft. Slechts als hij ervan overtuigd is dat agressie hem meer nadelen dan voordelen oplevert zal hij ervan afzien. Deze afschrikkingstheorie klinkt sommigen nogal oorlogszuchtig in de oren. Zij is het echter niet en heeft door de eeuwen heen tot de dag van vandaag haar onmiskenbare waarde — vaak zeer duur betaald — bewezen.

Waarom deze inleiding? Om duidelijk te maken dat het met het aanzien van de Nederlandse krijgsmacht niet altijd even goed is gesteld als de dure investeringen in die krijgsmacht zouden doen verwachten. Deze keer gaat het niet om materiële problemen. Ondanks sommige tekortkomingen op materieelgebied kan worden gesteld dat alle Nederlandse krijgsmachtdelen anno 1988 over moderne, effectieve wapensystemen beschikken. Of dat nu de S-fregratten, de Leopards II of de F-16's betreffen, de wapensystemen blijken buitengewoon effectief. Ook de kwaliteit van het personeel is, gezien het opleidingsnviveau, niet in het geding. De krijgsmacht is dan ook in beginsel voor haar taak berekend. Dat blijkt immers regelmatig uit (internationale) oefeningen, evaluaties en competities. Waar ligt dan het knelpunt met betrekking tot de veronderstelde gebrekkige beeldvorming?
De kern van het probleem schuilt in de kwalificatie „in beginsel". Want „goed materieel" en „goed opgeleid" wil nog niet zeggen dat de Nederlandse krijgsmacht ook werkelijk te allen tijde inzetbereid is, zowel qua eigen bereidheid als qua bereidheid van de overheid haar in te zetten. Het is deze twijfel die nogal eens bij buitenstaanders en in het bijzonder buitenlanders ten aanzien van de Nederlandse Defensie aanwezig is. Die twijfel wordt gevoed door het gegeven dat Nederland de afgelopen jaren in het algemeen nogal negatief in de internationale pers werd gepresenteerd. Zo'n internationale golf van kritiek bleek in de zomer van 1987 uit opmerkelijk gelijkgestemde artikelen in *Der Spiegel, The Economist, Times* en *Le Monde.* Niet langer zouden wij bekend staan als een nijver, schoon en goed georganiseerd land maar als een zelfgenoegzaam, nogal chaotisch, anderen de les lezend volk dat drugsgebruik vrijelijk toestaat en bovendien met een voor Europa opmerkelijk hoog werkeloosheidspercentage. ▷

Schijn bedriegt, reageerden vele Nederlandse journalisten in de nationale pers. Het bedrijfsleven weet echter al te goed dat wij voor dat imago moeten boeten. Een soortgelijk negatief imago treft ook onze krijgsmacht. In bedenkelijke termen wordt gesproken over onze vrije regelgeving met betrekking tot de discipline en het uiterlijk vertoon van de militairen, soldatenbonden en inspraak, arbeidsduurverkorting, enz. Kwaadwillenden stellen dat Nederland niet op het weekeinde of in de vakantie moet worden aangevallen. Ook zouden commandanten hun soldaten raadplegen alvorens zij te velde trekken.
Uiteraard weten wij — insiders — beter en uiten Nederlandse commandanten zich keer op keer in de meest positieve zin over de inzetbaarheid van „hun soldaten". Helaas komt de feitelijke berichtgeving vaak niet verder dan de *Defensiekrant* en zijn de dan toch in de Nederlandse pers verschijnende artikelen te veel gespitst op de afwijkingen, of soms rondweg badinerend van toon („oorlogje spelen").
Zolang wij niet erin slagen de beeldvorming van de krijgsmacht te verbeteren wordt de effectiviteit van de krijgsmacht onnodig schade gedaan. In dit opzicht geldt de Deense situatie als voorbeeld. Het idee van een Deens parlementslid dat Defensie daar slechts één telefoon nodig heeft — om de overgave te melden — is te lachwekkend om serieus te worden genomen. Het zal echter geen verwondering wekken dat het aanzien en de ingeschatte effectiviteit van de Deense defensie zich al jaren op een dieptepunt bevinden.

Het is overigens zeer gevaarlijk te denken dat een potentiële tegenstander door deze valse beeldvorming zou heenzien. Het is verstandig aan te nemen dat zijn beeldvorming net zo gekleurd is als eerder weergegeven. Zijn inschatting van de bijdrage die Nederland in geval van een conflict metterdaad in NAVO-verband zou leveren, zou wel eens geen recht kunnen doen aan de feitelijke investeringen die Nederland in zijn defensie doet. Hij wordt daarbij gesterkt door een factor die wel is genoemd maar niet verder uitgewerkt: in hoeverre is inderdaad de wil aanwezig tijdig de maatregelen te nemen die een conflict moeten keren resp. beslechten (bv. de mobilisatiebeslissing). Tijdens de hoogtijdagen van de kruisvluchtwapendiscussie moet die wil niet hoog hebben geleken. De situatie is gekeerd, maar de vraag is of dat voldoende duidelijk blijkt.

Goede wijn behoeft geen krans is een spreekwoord dat anno 1988 helaas niet meer vanzelfsprekend is. Ook goede wijn moet aan de man worden gebracht. Het bedrijfsleven beseft dat in steeds sterkere mate en weet dat het voortbestaan van een produkt of zaak uiteindelijk op de marktplaats wordt bepaald. Hetzelfde geldt voor overheidsprodukten, Defensie inbegrepen. Zij heeft er recht op dat het produkt serieus wordt genomen. Dus moeten niet alleen spraakmakende voorvallen aanleiding bieden voor de publiciteit over de krijgsmacht. Fundamentele voorlichting en informatie over hetgeen de Nederlandse defensie anno 1988 opbrengt en voorstelt, dáármee zijn de Nederlandse belastingbetaler en het oorlogvoorkomende potentieel van de NAVO gediend.

De Nederlandse krijgsmacht is kwalitatief goed toegerust. De hoge investeringen in die krijgsmacht vereisen dat zij geloofwaardig en effectief is. Die geloofwaardigheid en effectiviteit zijn aanwezig maar veronderstellen vóór alles dat het aanzien wordt ondersteund door een goede, professionele voorlichting, zowel binnen Defensie als daarbuiten.

